

O ľútosti

Beda mi, lebo som mnoho zhrešil v mojom živote.
Sv. Augustín, Vyznania, II, 10.

Tieto slová povedal sv. Augustín, keď po rokoch spomínal na svoje dávne cesty života. Keď na ne spomínal, srdce mu pukalo od žiaľu. Nie je teda divné, že s takou veľkou trpkosťou v duši volal: „Ó, Bože, premárnil som svoje roky, lebo som Ťa nemiloval. Pane, zabudni na moje dávne previnenia!“

Aké požehnané, aké cenné sú slzy, ktoré veľkého hriešnika premenili na svätca! Srdce, zlomené bolesťou, získalo stratené priateľstvo Boha. Kiežby sme i my, keď si pripomíname viny, ktoré sme spáchali, mohli so sv. Augustínom opakovať: „Beda mi, lebo som veľa zhrešil v predchádzajúcich rokoch môjho života! Bože, buď milosrdný mojej duši!“

Všetci sme hriešni, všetci potrebujeme Božie milosrdenstvo. To je veľké šťastie pre nás, že ho môžeme nájsť, že ako márnotravný syn, dosiahneme odpustenie, keď padneme na kolená pred najlepším z otcov. Ak však chceme získať odpustenie, musíme mať úprimnú ľútosť a silné rozhodnutie pre nápravu. Dnes budem teda hovoriť o ľútosti a silnom predsavzatí k náprave.

I.

Ak chceme hovoriť o týchto pravdách správnym spôsobom, tak musíme najprv pochopiť, ako veľmi Boh – nekonečne svätý a spravodlivý – má odpor voči hriechu; treba pochopiť, koľko múk znášal pre našu spásu Ježiš Kristus; treba tiež pochopiť, ako to bolo, že veľkí svätí – neraz za drobné pády – robili pokánie dlhé roky. Je potrebné za týmto účelom navštíviť aj pekelné priepasti a počúvať nárek a škrípanie zubami zatratených.

Ale krv Bohočloveka, preliata pre odpustenie ľudských vín, hovorí o tom lepšie. Keby som mohol, zaviedol by som vás do Getsemanskej záhrady, kde Ježiš Kristus plače kvôli hriechom – roní nie obyčajné slzy, ale krv, ktorá v úžase smútku a strachu steká z Jeho tela a kropí zem okolo Neho. Zaviedol by som vás potom do Jeruzalema a ukázal by som vám Ježiša Krista, ako padá pod ťarchou kríža a v strašnej opustenosti na ňom zomiera. Sv. Bernard pri pohľade na kríž plakal – bol zaliaty slzami! Aká si ty cesta, aká skvelá – ľútosť! Aký šťastný je človek, ktorý ťa skutočne má!

Ku komu hovorím v tejto chvíli? Či hovorím k zatvrdnutému hriešnikovi, ktorý už dávno nechodí na spoveď? To by bolo nanič. To by znamenalo toľko, ako polievať skalú vodou – vodou, ktorá predsa nezmäkčí kameň. Alebo hovorím ku kresťanovi, ktorý zhora pozerá na misiu, na duchovné obnovy, na oslavy, na náuky svojho pastiera? To by tiež bolo zbytočné – srdce bezbožníka by sa nerozohrialo, tak ako sa nezohreje voda, keď do nej hodíš kus ľadu. Nebola by veľmi užitočná moja náuka tým, ktorí skutočne chodia na veľkonočnú spoveď, ale každým rokom majú na svedomí viac hriechov. Kedysi pravdepodobne budú obeťami Božieho hnevu a strávia ich večné plamene. Prirovnal by som ich k tým zločincovi, ktorí sú už predurčení na zatratenie, chcú ešte v posledných chvíľach naslepo užívať života. Alebo hovorím k tým kresťanom, ktorí sa spovedajú každé tri týždne alebo každý mesiac, a aj napriek tomu páchajú tie isté hriechy? Nie, na nich sa neobraciam, lebo to sú slepci, ktorí nevidia, čo a ako robia.

Keď je to tak, tak ku komu hovorím? Kde mám hľadať jasnú ľútosť? Koho mám o ňu prosiť? Viem, Pane, kde je jej prameň! Ona pochádza z neba, Ty sám ju udeľuješ. Ó, Bože, udeľ mi túto

ľútosť, ktorá trhá a zožiera srdce, ktorá odzbrojuje Tvoju spravodlivosť a premieňa nešťastnú večnosť na šťastie bez konca. Neodmietaj nám, Pane, túto ľútosť, ktorá odhaľuje pekelné podvody a strháva všetky osídla diabla. Pekná čnosť – ty ihneď navraciaš stratené priateľstvo Boha; ty si taká nutná, a predsa taká zriedkavá! Bez teba niet odpustenia a neba; bez teba sú nanič kajúce skutky, milosrdenstvo a almužna!

V čom spočíva ľútosť? Čo ona je? Je to bolesť duše a vedomá ošklivosť k spáchaným hriechom; ošklivosť, ktorú sprevádza silne predsavzatie, aby sme sa k tým hriechom nikdy viac nevrátili. Ona je nevyhnutne potrebná k získaniu odpustenia. Keby sme počas choroby stratili reč – nemali by sme povinnosť vyznať hriechy; keby nás náhle prekvapila smrť – boli by sme oslobodení od zadosťučinenia a vykonania uloženej pokuty, prinajmenšom v tomto živote. Bez ľútosti by sme sa však nemohli zaobísť – bez nej by sme nedosiahli odpustenie hriechov. Vlastne kvôli nedostatku ľútosti sa ľudia tak často dopúšťajú svätokrádežných spovedí a prijímaní. Bohužiaľ, ľudia tomu nevenujú pozornosť. Keď niekto zatají hriech pri spovedi, tak sa bojí, je zdesený, nenachádza pokoja, dokiaľ neodstráni zo srdca túto zvrátenosť. A nedostatku ľútosti – naopak – malo kto venuje pozornosť.

Táto vnútorná ľútosť, čiže bolesť musí mať štyri vlastnosti.

1. Najprv musí pochádzať z hĺbky srdca, čiže ľútosť musí byť *vnútorná*. Ona teda nespočíva v slzách, ktoré sú dobrou a užitočnou vecou, hoci netvorí nutnú podstatu ľútosti. Svätý Pavol sa obrátil, obrátil sa na kríži dobrý lotor. Vôbec o nich nečítame, žeby plakali, a napriek tomu ich ľútosť bola úprimná. Netreba veľa dávať na slzy – oni často klamú. Mnoho ľudí v tribunáli pokánia plače, a pri prvej lepšej príležitosti sa vracajú k dávnyh hriechom. Preto prorok Joel vyzýva k plaču a roztrhnutiu šiat, ale napomína, aby naše srdcia boli roztrhnuté a preniknuté ľútosťou: *Roztrhnite si srdcia a nie rúcho, obráťte sa k Pánovi, svojmu Bohu, veď je dobrotivý a milosrdný* (Joel 2, 13). Spasiteľ sveta hovorí, že v duši a srdci sa rodia zlé myšlienky a túžby (por. Mt 15, 19). A teda toto srdce musí ľutovať, cítiť bolesť – v opačnom prípade Boh nám neodpustí.

2. Potom ľútosť musí byť *nadprirodzená*, čiže má pochádzať od Ducha Svätého – má vyplývať z nadprirodzených pohnútok, a nie z prirodzených pohnútok. Nič nie je hodná pri spovedi taká ľútosť, ktorú mladá osoba cíti preto, že kvôli hriechu stratila dobré meno. Alebo keď niekto ľutuje preto, že ho prichytili pri krádeži. Takáto ľútosť je iba prirodzená. Máme pri spovedi v srdci cítiť bolesť preto, že sme kvôli hriechom stratili večné dobré, že sme sa vystavili zatrateniu, preto, že hriech je veľkým zlom. Takáto ľútosť je nadprirodzená, lebo pochádza z pohnútok viery – hoci je *nedokonalá*. *Dokonalú* ľútosť má ten, kto ľutuje *iba vzhľadom na to, že zarmútil nekonečnú dobrotu Boha*. Dokonalá ľútosť ospravedlňuje už pred spovedou, hoci prirodzene, takýto človek musí mať úmysel spovedať sa.

3. Ľútosť nad hriechmi musí byť *nadovšetko*, to znamená, že musíme viac trpieť preto, že sme urazili Boha, ako preto, že sme stratili rodičov, majetok, zdravie a pod. Keby naša ľútosť mala túto podmienku, tak sa musíme báť svojej spovede. Často plačeme, že sme stratili akúsi veľkú čiastku peňazí a tak veľmi sa trápime, že nemáme chuť do jedla a nemôžeme spať. A bohužiaľ, kvôli ťažkým hriechom nevyroníme ani jednu slzu, nevydáme zo seba ani jeden vzdych! Ako málo človek rozumie, čo je ťažký hriech! Prečo ľútosť nad hriechmi musí byť taká veľká? Lebo je urážkou najvyššieho Majestátu, lebo prináša úžasné straty a privádza na hriešnika strašné nešťastia. On nás pozbavuje neba a jeho rozkoše, odníma nám priateľstvo Boha a vrhá do pekla, čo je najväčším nešťastím. A podľa čoho môžeme poznať opravdivú ľútosť? Človek, ktorý ju má, začína ináč myslieť, ináč konať, ináč žiť. To, čo kedysi miloval, to teraz nenávidí; pred čím kedysi utekal a čo sa mu hnusilo, po tom teraz túži a to miluje. Pyšný človek, napríklad, sa už nevyvyšuje, všetkým preukazuje dobrotu a milosrdenstvo.

4. Lútosť musí byť všeobecná, čiže musí sa vzťahovať na všetky hriechy. Kto by neľutoval iba jeden ťažký hriech, tak hoci by nad všetkými inými horko plakal, nebude ich mať odpustené.

Dozvedel sa kedysi ťažko chorý rímsky námestník, pohan Chromos, že svätý Sebastián robí mnohé zázraky. Pozval teda svätca k sebe a prosil ho, aby mu navrátil zdravie. Sv. Sebastián odpovedal, že opravdivý Boh neba i zeme navráti mu zdravie iba pod tou podmienkou, že zničí všetky modly, ktorým vzdáva úctu. Pohan s tým súhlasil a začal ničiť bôžikov. Ale jedného z nich mu bolo ľúto dolámať, teda ho schoval, lebo si myslel, že taká drobnosť mu nebude prekážať pri získaní zdravia. Veľmi sa však sklamal. Keď jeho choroba čoraz viac silnela, pozval k sebe sv. Sebastiána a začal mu veľmi vyčítať, že cíti čoraz väčšie bolesti, hoci zo svojho domu odstránil bôžikov. Vtedy sa svätec opýtal: „Rozbil si všetkých bôžikov? Nenechal si si ani jedného?“ Na to mu námestník odpovedal, že si nechal jednu drahocennú pamiatku, jedného bôžika, ktorého dlhé roky uchovávali v rodine. Svätý sa rozhodne dožadoval zničenia aj tohto bôžika. Keď to pohan urobil, okamžite ozdravel.

Mnoho hriešnikov sa podobá tomuto pohanskému námestníkovi. Ich ľútosť nie je všeobecná, lebo nemajú v ošklivosti všetky hriechy – na niektoré z nich sú naviazaní zvláštnym spôsobom. Dokiaľ však sa nebudú usilovať napraviť zo svojho obľúbeného, návykového hriechu – dokiaľ neopustia zlé priateľstvo, nepozbavia sa pýchy, snahy páčiť sa, prílišnej naviazanosti na pozemské dobré – dovtedy ich spovede nebudú mať žiadnu hodnotu, ba čo viac: budú to nové zločiny a svätokrádeže!

Opravdivú ľútosť stretáme zriedkavo, nie je teda divné, že i dobré spovede sú veľmi zriedkavé. Ukážem vám na príklade, čím je dokonalá, úprimná ľútosť za hriechy.

V IV. storočí brutálne prenasledoval kresťanov perzský kráľ, Sapor. Obrátil sa najprv proti katolíckym kňazom, ktorí nechceli vzdávať úctu slnku. Vtedy uväznili sv. Simeóna, arcibiskupa Seleúcie. Svätý vytrval neporušený akoby silnou skalou, o ktorú zbytočne narážajú morské vlny, nemôžu ju rozbiť. Nepomohli hrozby a sľuby – sv. Simeón nezaprel Krista. Keď ho viedli do väzenia, stretol starého eunucha, apostatu, ktorý bol vysokým úradníkom na kráľovskom dvore. Renegát preukazoval mučeníkovi veľký súcit, na znak úcty padol pred ním dokonca na kolena. Svätý biskup sa však odvrátil s pobúrením od zradcu, ktorý pod vplyvom toho vstúpil do seba, preľakol sa Božieho súdu a vlastnou krvou napravil pohrdanie, ktoré predtým spôsobil Kristu Pánovi a Jeho Cirkvi.

Alebo svätá Margaréta – celý život oplakávala jeden všedný hriech, ktorý spáchala v mladosti. Keď mala totiž päť či šesť rokov, oklamala v maličkosti otca.

A čo bude, bratia, s nami – s nami, ktorí sme možno spáchali viac hriechov, ako máme vlasov na hlave, a predsa nechcem za ne ľutovať, robiť pokánie, aj napriek tomu, že svätí – vynahrádzali drobné chyby – kvílením a plačom napíňali skaly a púšte?

Istý zlodej, menom Jonatas, keď utekal pred ľudskou spravodlivosťou, schoval sa do stípa, kde robil pokánie sv. Šimon Stilita. Nazdával sa, že vzhľadom na tohto svätca, tu ho ľudia nebudú prenasledovať. A skutočne sa tak stalo. Následkom modlitieb Šimona Stilitu Jonatas pocítil takú ľútosť za svoje hriechy, že plakal nad nimi osem dní. Po uplynutí tohto času prosil svätca, aby mu dovolil odísť. Ale Šimon s tým nesúhlasil – bál sa, že zlodej sa vráti k starým hriechom. Jonatas mu však povedal, že myslí na návrat do neba a povedal: „Ježiš Kristus mi odpustil hriechy. Dnes som Ho videl“. – „Synu – odpovedal svätý – do neba ti dovoľujem odísť, aby si tam naveky ospevoval milosrdenstvo Božie“. A v tej chvíli kajúcnik zomrel, a Ježiš prijal jeho dušu do nebeského kráľovstva. Aká pekná a cenná je taká smrť – smrť, ktorá sa rodí z ľútosťou, že sme urazili nekonečne dobrého Stvoriteľa!

Usilujme sa, drahí, podľa vzoru svätých, vzbudiť si ľútosť, pričom rozjímajme o troch zastaveniach. Prvé z nich je peklo, v ktorom kvília odsúdení, pričom sa navzájom požierajú a vrhajú z úst plamene ohňa. Keď si to istý nábožný biskup pripomínal, krv mu tuhla v žilách zo zdesenia a vyzeral ako mŕtvy. Odtiaľ sa myšlienkami preniesol do neba – [to je druhé zastavenie] – kde sa pozeral na tróny, na ktorých sedeli vyvolení. Pokánie a bolesti, ktoré títo svätí trpeli za života, pričom to obetovali za malé hriechy, naplnili tohto svätého človeka takým hlbokým smútkom, že sa nemohol zdržať plaču. Nakoniec [v treťom zastavení] sa preniesol v mysli na Kalváriu a pozeral sa na Ježiša Krista, ktorý tam zomieral za hriešnikov. Pri tomto pohľade každú chvíľku opakoval: „Ako aj môžem ešte žiť, keď pozerám na ukrižovaného Spasiteľa za moje hriechy“.

II.

Opravdivá ľútosť sa musí spájať so silným predsavzatím polepšiť sa. Dôkazom takého silného rozhodnutia bude predovšetkým *základná zmena života*.

Veźmeme si napríklad matku, ktorá sa pri spovedi obviňuje z toho, že sa často hnevala na muža a na deti. Ak mal správnu ľútosť a silné rozhodnutie polepšiť sa, tak teraz sa už nehnevá a neprekliňa. Ku všetkým je milá, plná dobroty; nestráca pokoj duše aj napriek utrpeniam, stratám a najrozličnejším smútkom.

Alebo – dievča sa spovedá, že sa zháňalo za príjemnosťami sveta: za tancom, za zábavami, za zlým spoločenstvom. Ak si vykoná dobrú spoveď, tak ju tam už neuvídite – bolo by ju treba hľadať v kostole alebo v dome rodičov. Už nie je plná prázdnoty, už nepozera celé hodiny do zrkadla, už sa nezabáva a nešalie s mladými ľuďmi. Pozemské príjemnosti uznala za ničotu, v slobode ducha ich pošliapala, pričom postúpila vyššie – rada číta knihy, ktoré budú zbožnosť, pomáha doma matke, pomáha v učení svojim bratom a sestrám, poslúcha rodičov a preukazuje im úctu. Keď jej niet doma, tak určite ju nájdete v kostole, kde ďakuje Bohu za milosť polepšenia. Na jej tvári vidno skromnosť, úprimnosť voči všetkým – i bohatým, i chudobným. Samotným svojim výzorom povzbudzuje iných k sústredenosti ducha.

Ako sa v duši tejto, do nedávna ľahkomyselnej dievčiny, mohla uskutočniť taká skvelá premena?! Jednoducho – pri spovedi mala úprimnú ľútosť.

Druhým znakom skutočne silného predsavzatia k polepšeniu je *starostlivé vyhýbanie príležitosti k hriechu* – a teda: zlým knihám, nemravným scénam, všetkým plesom, tancom, neslušným obrazom a pesničkám. Ježiš Kristus hovorí jasne, že keby bolo pre nás čosi také drahé ako oko či ruka, a spôsobovalo by nám to pohoršenie, tak musíme do od seba odhodiť, lebo lepšie je s jedným okom či s jednou rukou vojsť do neba, ako mať dve oči a dve ruky a byť zavrhnutý v pekle (por. Mt 5, 30).

Tretím znakom opravdivého rozhodnutia pre polepšenie je *pozorné stráženie seba samého a vykorenenie zlých návykov z duše*. A návykom nazývame ľahkosť vrátiť sa k starým hriechom – ľahkosť, do ktorej sme upadli následkom zlého života. Treba teda po spovedi konať dobré skutky, ktoré budú protikladom dávnych skutkov. Ak sme sa oddávali pýche, tak teraz sa musíme cvičiť v pokore – musíme pokojne znášať pohrdanie, utekať od pochvál sveta, pri každej príležitosti sa musíme pokorovať a vždy sa považovať za úbohých a nehodných hriešnikov. Ak sme často vybuchovali hnevom, tak teraz buďme voči blíznym láskaví v slovách a úprimní. Človek, ktorý podliehal zmyselnosti, nech sa umŕtvuje v jedení a pití, nech si dáva pozor na svoje slová, pohľady a myšlienky – aby nebolo v nich nič, čo je v rozpore s čnosťou čistoty. Kto na sebe nepracuje, kto sa hneď po spovedi vracia k tým istým hriechom, ten sa najpravdepodobnejšie spovedal svätokrádežne a spáchal ťažký zločin pred Bohom. Opravdivý kajúcnik musí nasledovať

márnotratného syna, ktorý, pochopil svoju núdzu a svoje nešťastie, rozhodol sa vrátiť k otcovi a urobiť všetko, čo od neho otec žiadal. Okamžite opustil zlých priateľov, nechcel už na nich pozerieť, lebo vedel, že čím viac sa od nich vzdáľuje, tým viac sa blíži k otcovi. Nech sa naša ľútosť podobá ľútosť márnortratného syna. Budme pripravení všetko obetovať, len aby sme sa nevrátili k starým hriechom a zlým návykom. Sv. Ján Chryzostom hovorí, že mnoho ľudí má ľútosť iba zdanlivú, divadelnú. Takí kajúcnici sa podobajú hercom, ktorí hrajú na pohľad krvavé bitky – všetkým sa zdá, že zabíjajú protivníka, že prelievajú jeho krv. Ale len čo sa divadlo skončí, hneď títo zdanlivo zabití sa postavia na nohy a sú tak isto zdraví a silní, ako boli pred začatím hry. To isté sa odohráva pri mnohých spovediach, lebo neraz už za dva dni tí, čo v spovednici nariekali a oplakávali svoje hriechy, znovu sa hnevajú, pomstia, znovu sa dopúšťajú obžerstva a opilstva, znovu sú ľahostajní v službe Božej a leniví v plnení svojich povinností.

Svätý Bernard sa nás pýta, či by sme chceli dosiahnuť opravdivú ľútosť, opravdivú skrúšenosť. Ako cestu k tomuto cieľu nám on ukazuje kríž, na ktorý bol klincami pribitý Ježiš Kristus. Pohľad na Spasiteľa, ktorý zomiera z lásky za nás, musí raniť naše srdce ľútosťou, musí vytlačiť v našich očiach slzy. Podľa rozprávania Salviána, svätá Mária Magdaléna po Nanebovstupeň Ježiša Krista po celý život plakala nad neviazanosťou svojich mladých rokov. Slzy, ktoré tečú z jej očí, vytekajú akoby z dvoch živých prameňov – trpí pri kríži najprv na Kalvárii, potom vo svojej skrúšenosti.

Slávný Ludolf hovorí, že istý pustovník sa pýtal Pána Boha, akoby mohol najľahšie urobiť svoje srdce skrúšeným a vzbudiť v sebe plač kvôli svojim hriechom. A v tej chvíli sa mu ukázal Vykupiteľ – tak ako bol pribitý na kríž, pokrytý ranami – a povedal mu: „Pozri na mňa, a hoci by tvoje srdce bolo tvrdšie ako skaly, bude skrúšené pri pohľade na bolesti, ktoré som podstúpil za hriechy ľudského rodu“. Tento pohľad urobil na pustovníka taký veľký dojem, že do smrti už iba stenal a plakal. Vždy sa obracal na anjelov, alebo na svätých Pánových, pričom ich prosil, aby plakali spolu s ním.

Blažení všetci tí, ktorí plakali na zemi, lebo týmto spôsobom unikli večnému zúfalstvu! Ale akí iní sú ľudia v našich časoch! Aj napriek mnohým hriechom nechcú nič ľutovať, nechcú za nič robiť pokánie! Čo bude s nimi, čo ich čaká po smrti?!

Ó, Bože, daruj nám úprimnú ľútosť, aby sme mohli znovu získať Tvoju milosť a priateľstvo!

Bojme sa, bratia, každého hriechu, vyhýbajme nebezpečným príležitostiam a nikdy nezabudnime na to, čo trpia zatratení v pekle – tí, ktorí na tomto svete nechceli ľutovať a nechceli opustiť hriech. Nebojme sa naproti tomu žiadnych obetí, odvážne bojujme s pokušeniami, plačme a vzdychajme tu, na svete, ak chceme naveky oslavovať Boha tam, v nebi! Amen.